

O arma tidskrift!

Kulturtidskrifternas historia och finansiering: en rapport

Janne Wass

30.4.2026, Helsingfors

Utgivare: Tigern rf

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
2. Sammanfattning av rapportens centrala fynd	5
2.1 Tidskrifternas finansiering före 1967	
2.2 Selektivt statligt presstöd	
2.3 Statligt kulturtidskriftsstöd	
2.4 De finlandssvenska fonderna	
2.5 Svenskspråkiga tidskrifters upplaga	
3. Material, termer och urval	7
3.1 Material	
3.2 Termer och urval	
4. De finländska kulturtidskrifternas finansiering	9
4.1 1806–1940: Finansmän och konstnärssjälar	
4.2 1960-talet: selektivt statligt presstöd	
4.3 Statligt kulturtidskriftsstöd	
4.4 Kulturtidskriftsstödet i förändring	
4.5 Finlandssvenska tidskrifter	
4.6 De finlandssvenska fonderna	
4.7 Ökat behov av stöd	
4.8 Framtiden: marknad eller egenvärde?	
5. Korta fakta om tidskriftsfältet	21
6. De finlandssvenska kulturtidskrifternas upplagor	
7. Sammanfattning och resonemang kring framtiden för tidskrifterna	22
5.1 De finländska kulturtidskrifternas utmaningar	
5.2 De finlandssvenska tidskrifternas situation	
5.3 Synvinklar på tidskrifternas ställning och förutsättningar	
8. Bilagor	27

1. Inledning

Denna rapport är sammanställd i samband med en artikel för den finlandssvenska kultur- och samhällstidskriften Ny Tid, utgiven av kulturföreningen Tigern rf. Artikeln har publicerats i Ny Tid 4/2026 den 7.5.2026. Merparten av innehållet i rapporten är identiskt med artikeln, men innehåller betydligt mer data och detaljer som inte lämpar sig för publicering i en journalistisk text.

Syftet med rapporten är att ge en bild av de finländska, och i synnerhet de finlandssvenska, kulturtidskrifternas historia och ekonomiska situation genom historien. I praktiken ligger tyngdpunkten på tiden efter 1979, då statligt kulturtidskriftsstöd började utbetalas.

Kulturtidskrifternas praktiska omständigheter och ekonomi är väldigt bristfälligt dokumenterade.

Forskning och populärvetenskapliga böcker och artiklar finns kring enskilda kulturtidskrifters historia, samt kring innehållet i tidskrifterna, ofta speglat mot politiska och filosofiska strömningar i samhället – till exempel språkfrågan, självständighetsfrågan och slitningarna mellan det röda och vita Finland och fascismen. Dokumentation över tidskrifternas upplagesiffror, ekonomiska realiteter, finansiering och anställningar är däremot betydligt svårare att hitta. Syftet med denna rapport är att erbjuda en åtminstone grundläggande bild av hur tidskrifternas ekonomiska villkor har utvecklats, för att sätta dagens situation i ett sammanhang och erbjuda kontext för diskussion och beslut om kulturtidskrifternas framtid.

Rapporten har inga akademiska anspråk. Den är framställd inom ramarna för normalt journalistiskt arbete – med de tids- och resursbegränsningar som där tillkommer – och är därför långt ifrån heltäckande. Det har inte funnits tid att göra djupdykningar i Nationalarkivet eller övriga arkiv, och därför förlitar sig rapporten på sådan information som finns allmänt tillgänglig. I praktiken betyder det att informationen om tidskrifternas externa finansiering begränsar sig till de dokument som har funnits att få från Myndigheten för konst och kultur Kuvi, Undervisnings- och kulturministeriet, samt de årsböcker som funnits tillgängliga på Amos Andersons fonds och Svenska kulturfondens kontor.

Trots dessa brister är detta utan motstycke den mest heltäckande rapport om kulturtidskrifternas externa finansiering som idag finns tillgänglig i Finland. I rapportens bilagor finns bland annat en fullständig förteckning över alla mottagare av det statliga kulturtidskriftsstödet mellan år 2000 och 2006, samt för första gången någonsin en framställning av alla stöd som Konstsamfundet/Amos Andersons fond samt Svenska Kulturfonden delat ut till de allmänna kulturtidskrifterna – för Amos Andersons fonds del mellan 1994 och 2026 och för Kulturfondens del mellan 1979 och 2026.

Vissa luckor finns i dessa framställningar för sådana år för vilka årsböckerna inte funnits tillgängliga.

2. Sammanfattning av rapportens centrala fynd

2.1 Tidskrifternas finansiering före 1967

Fram till 1967 existerade inget statligt stöd för tidskrifter. Finansieringen av kulturtidskrifterna varierade stort utgående från tidskrifternas natur, och bestod av ett lapptäcke av prenumerationsintäkter, bidrag från samfund, stiftelser och mecenater och kommersiell, politisk eller religiös verksamhet. Vissa tidskrifter gavs ut med akademisk finansiering, andra finansierades till stor del av redaktörerna själva.

2.2 Selektivt statligt presstöd

Det selektiva statliga presstödet till partiknutna tidskrifter, som betalades ut 1976–2008, var av stor betydelse för de tidskrifter som fick ta del av det. Det kompletterades 1971 av ett distributionsstöd. Eftersom stöden delades ut av de politiska partierna kom det främst de större partianknutna tidskrifterna till godo, och dessa var från 1970-talet framåt inte många. Bland annat SFP-anknutna Astra och DFFF-anknutna Ny Tid fick ändå avgörande summor i selektivt presstöd.

2.3 Statligt kulturtidskriftsstöd

Sedan 1979 har den viktigaste externa finansieringen för kulturtidskrifterna varit det statliga kulturtidskriftsstödet. Under 1980-talet fick årligen kring 50 tidskrifter kulturtidskriftsstöd, och den totala utbetalade summan låg var under decenniet mellan 600 000 och 700 000 euro mätt i dagens pengar och justerat för inflation. Kulturtidskriftsstödet och stödet till religiösa tidskrifter slogs samman 1994 och höjdes till motsvarande en miljon euro 1994. Samtidigt ökade antalet tidskrifter som fick stöd. I början av 2010-talet fick över 160 tidskrifter stöd och den totala summan uppgick till närmare 1,3 miljoner euro i dagens pengar.

Från 2010-talets mitt har totalsumman minskat till drygt 570 000 euro år 2026, och således sjunkit med närmare 60 procent. Minimisumman som betalas ut har stigit från 500 euro till 10 000 euro, och antalet tidskrifter som får kulturtidskriftsstöd har de senaste två åren varit kring 20 stycken. Kulturtidskriftsstödets utveckling har gått full cirkel: 1979 fick endast 18 tidskrifter stöd, 2012 fick 164 tidskrifter stöd, och 2026 var siffran 21. Idag stöder Myndigheten för konst och kultur Kuvi i första hand större kulturtidskrifter som görs professionellt. Ett undantag 2026 var en handfull finlandssvenska små tidskrifter som fick kulturtidskriftsstöd utan att de nödvändigtvis uppfyller alla kriterier.

Någon särskild kvot för finlandssvenska tidskrifter har inte existerat för kulturtidskriftsstödets del, men i grova drag har utdelningen till finlandssvenska tidskrifter under 2000-talet utgjort kring 10 procent av den totala utdelningen.

2.4 De finlandssvenska fonderna

Amos Andersons fond/Konstsamfundet och Svenska Kulturfonden har systematiskt stött finlandssvenska allmänna kulturtidskrifter åtminstone sedan slutet av 1970-talet. Mellan 1989 och 2008 var det Konstsamfundet som i första hand stödde kulturtidskrifterna med verksamhetsbidrag, medan Kulturfonden delade ut enstaka projektbidrag. Sedan 2008 har Svenska kulturfonden dock gått förbi Amos Andersons fond som den viktigaste privata finansiären av kulturtidskrifter på svenska.

Fram till 2008 var det statliga kulturtidskriftsstödet till de finlandssvenska allmänna kulturtidskrifterna högre än de båda finlandssvenska fondernas utdelning sammanlagt. Sedan Kulturfonden 2008 börjat dela ut stöd till kulturtidskrifterna har dock fondernas betydelse för tidskrifternas finansiering blivit allt viktigare. År 2026 delade Kuvi ut 90 000 euro till de finlandssvenska allmänna kulturtidskrifterna, Amos Andersons fond delade ut 74 000 euro och Kulturfonden hela 108 000 euro.

Sedan år 2000 har Amos Andersons fonds och Svenska Kulturfondens sammanlagda stöd till de finlandssvenska allmänna kulturtidskrifterna ökat från ca 73 000 euro (justerat för inflation) till 272 000 euro. Dessa två fonders sammanlagda stöd har alltså på 26 år ökat i värde med över 300 procent.

2.5 Svenskspråkiga tidskrifters upplaga

Utgående från tillgängliga uppgifter är de svenskspråkiga allmänna kulturtidskrifternas sammanlagda upplaga cirka 8250. Detta är uppskattningsvis lika mycket som Åbo Underrättelsers och Västra Nylands sammanlagda tryckta upplaga i dagens läge (de Bonnierägda tidningarna har inte uppgett upplageinformation sedan 2019, så exakta siffror är omöjliga att få). Räknar man in även förbundstidskrifter som Resonans och Folkdansaren blir kulturtidskrifternas upplaga naturligtvis betydligt större, men förbundstidskrifterna är sedan ett kapitel för sig, som skulle kräva en alldeles egen utredning.

3.0 Material, termer och urval

3.1 Material

Som nämns i inledningen är tidskrifternas ekonomiska historia och finansiering bristfälligt dokumenterad. Myndigheten för konst och kultur Kuvi (tidigare Taike) och Undervisnings- och kulturministeriet har listor på utdelat kulturtidskriftsstöd från år 2000 och framåt. Konstsamfundet har tillhandahållit listor på utdelning från 1994 och framåt, med undantag för åren 2000–2001 samt 2004–2005. Svenska Kulturfonden har tillhandahållit listor på utdelning från 1979 och framåt, med undantag för åren 2003–2005. De centrala fynden i denna rapport bygger på de ovan nämnda källorna.

Angående kulturtidskriftsstödet existerar i Statistikcentralens rapporter vissa grunduppgifter från år 1979–1981, men några kompletta utdelningslistor för perioden 1979–2000 existerar enligt Nationalarkivet inte i deras samlingar. Att sammanställa dylika listor skulle kräva ett omfattande forskningsarbete, eftersom varje enskild ansökan måste kontrolleras individuellt i arkivet i St. Michels. För perioden 1971–2000 förlitar sig den här rapporten på spridda uppgifter i en handfull rapporter från Statistikcentralen och enstaka forskningsartiklar.

Två centrala verk är Jarkko S. Tuusvuoris tegelsten *Kulttuurilehti 1771–2007* (2007) och Päiviö Tommilas (red) *Suomen lehdistön historia, del 8: Yleisaikakauslehdet* (1991). Den förstnämnda ger en god allmänöversikt över de finländska kulturtidskriftshistoria och är en guldgruva för den som vill gräva ned sig i de olika tidskrifternas innehåll och personal. Den är dock anekdotisk till sitt format och endast nuddar vid tidskrifternas ekonomi. Tommilas översikt är betydligt mer metodisk och systematisk, och ger god översikt över de enskilda tidskrifternas historia. Konkreta uppgifter om tidskrifternas ekonomi, upplagor och finansiering är dock relativt få även i Tommilas verk. Övriga verk som använts – främst som bakgrundsmaterial – är Anders G. Lindqvists rapport *De finlandssvenska tidskrifterna* (1995), gjord på beställning av de två ovan nämnda fonderna, samt Keijo Koivulas *Kulturtidskrifternas framtid* (2007), beställd av Svenska Kulturfonden. Den första behandlar hela det finlandssvenska tidskriftsfältet och går endast ytligt in på ämnet kulturtidskrifter, men ger en lägesbild för 1995. Den senare är en enkät rapport och ger en intressant situationsbild av de finlandssvenska kulturtidskrifterna 2007, utan att ändå gå på djupet kring ekonomin.

3.2 Termer och urval

Att göra en utredning om kulturtidskrifter innebär redan från start ett visst godtycke, eftersom redan begreppet "tidskrift" är öppet för tolkning, för att inte tala om begreppen "kulturtidskrift" och "allmän kulturtidskrift". Eftersom det här inte är en akademisk avhandling ska vi här inte ödsla utrymme på att försöka reda ut de två första begreppen.

Då det gäller det statliga kulturtidskriftsstödet listar den här rapportens bilagor alla tidskrifter som fått kulturtidskriftsstöd 2000–2026.

Då det gäller de finlandssvenska fonderna koncentrerar sig rapporten på så kallade allmänna kulturtidskrifter. Urvalet är i grunden godtyckligt, men vi har använt oss av vissa kriterier. För det

första betraktar vi som allmänna kulturtidskrifter sådana som riktar sig till allmänheten, snarare än till en förenings eller ett samfunds medlemmar. Tidskrifterna ska gå att prenumerera på eller ta till sig gratis utan att vara medlem och ska vara riktade till en bred läsande publik, snarare än till exempel utövare av en viss verksamhet. Vi exkluderar även tidskrifter med övervägande akademiskt innehåll och tidskrifter som i första hand definieras av att de riktar sig till religiösa samfunds medlemmar eller vars syfte är att idka missionsverksamhet. Inte heller renodlade barntidningar, serietidningar eller studenttidningar beaktas i fråga om utdelning från de finlandssvenska fonderna, även om vissa av dem i bred mening kan betraktas som kulturtidskrifter. Meddelanden från Åbo Akademi är ett gränsfall som också lämnats utanför. Gränsfall som tagits med i rapporten är Finlands Natur, Fredsposten och Skärgård, eftersom de tre i dagens läge brukar räknas in bland de allmänna opinions- och kulturtidskrifterna. Läscentrums olika publikationer har lämnats utanför eftersom det varit svårt att avgöra i vilken mån stöd till dessa tidskrifter under vissa år inkommit i Läscentrums allmänna verksamhetsbidrag. Läscentrums digitala tidskrift Lysmasken skulle annars utan tvekan platsa inom ramarna för allmänna kulturtidskrifter. Tvåspråkiga tidskrifter beaktas inte i den här rapporten särskilt, eftersom det är omöjligt att utifrån det tillgängliga materialet avgöra vilka som är tvåspråkiga.

4. De finländska kulturtidskrifternas finansiering – en historisk översikt.

Nedanstående är en något modifierad version av en artikel som ingår i Ny Tid 4/2026, publicerad 7.5.2026, under rubriken "O arma tidskrift", i Ny Tids temanummer om medier. Den ursprungliga artikeln är tillgänglig på nytid.fi.

Det statliga stödet till kulturtidskrifter i Finland har sjunkit med nästan 60 procent under de senaste 15 åren. Det visar *Ny Tids* utredning om kulturtidskriftsstödets utveckling. År 2011 betalade Undervisnings- och kulturministeriet ut 956 800 euro till tidskrifterna. Justerat för 2026 års inflation blir det i dagens pengar kring 1 238 000 euro. I år fick tidskrifterna nöja sig med 547 000 euro, alltså kring 57 procent mindre.

Ny Tid har gått igenom listorna på beviljade statsstöd till kulturtidskrifterna 2000–2026. Ur materialet framgår inte bara att den totala summan som betalas ut har rasat under de senaste 25 åren, utan också att stödet på ett grundläggande sätt har ändrat karaktär. Samtidigt har de privata fondernas betydelse för finansiering av de finlandssvenska kulturtidskrifterna blivit allt viktigare. En genomgång av Kulturfondens och Konstsamfundets stöd till de allmänna kulturtidskrifterna under de senaste 50 åren visar att fondernas stöd till tidskrifterna har mångdubblats. På 25 år har tidskrifternas behov av extern finansiering ökat med mer än 300 procent.

4.1 1806–1940: Finansmän och konstnärssjälar

Beroende på om man frågar **Jarkko S. Tuusvuori** (Kulttuurilehti 1771–2007) eller **Päiviö Tommila** (Suomen lehdistön historia, del 8: Yleisaikakauslehdet, 1991, red) kan den finländska kulturtidskriftens historia spåras antingen till 1806, med utgivningen av *Allmän Litteratur-Tidning*, eller 1866, i samband med grundandet av *Kirjallinen Kuukauslehti*.

Under kulturtidskrifternas första hundra eller hundrafemtio år var finansieringen ett lapptäcke av medlemsavgifter, bokförlag eller övriga kommersiella aktörer, politiska partier och vetenskapliga samfund av olika slag. Dessutom kunde tidskrifter få stöd av fonder, stiftelser och mecenater. Vissa tidskrifter fick dessutom indirekt statsstöd genom att de gavs ut av organisationer och föreningar som erhöll stöd till exempel för forskning, ungdoms- eller socialt arbete.

Att tidskrifterna ända sedan begynnelsen kämpat med ekonomin ger *Finsk Tidskrifts* historia exempel på, som den beskrivs i *Suomen lehdistön historia*. Finlands äldsta fortfarande utkommande kulturtidskrift grundades av en grupp liberala studenter vid Helsingfors universitet 1876, med **C.G. Estlander** som redaktör, med stöd av **Leo Mechelin**, som hade hand om tidskriftens finanser. Vis av tidigare försök att grunda tidskrifter visste Mechelin att det var utmanande att driva en kulturtidskrift enbart på prenumerationsintäkter, och grundade därför för ändamålet ett kommanditbolag, till vars ägare och finansiärer sällade sig prominenta industri- och finansmän som senatoren och bankdirektören **Samuel Werner von Troil**, Nokias grundare **Fredrik Idestam** samt tobaksfabrikören **Fredric von Rettig**.

Finsk Tidskrift inledde med en rivstart och fick genast 500 prenumeranter, men redan 1878 hade prenumerantantalet sjunkit till 350. *FT* kämpade med ekonomin under hela slutet av 1800-talet och början av 1900-talet. Ett misslyckat försök att generera intäkter via ett tryckeri gjordes, och **Amos Andersson** lyckades under ett par årtionden hålla tidskriftens ekonomi i skick. På

1930-talet började ändå produktionskostnaderna stiga och Anderson ville inte längre driva en förlusttyngd tidskrift. Lösningen blev då att slå ihop två förlusttyngda tidskrifter, *Finsk Tidskrift* och Åbobaserade *Granskaren* (grundad 1930) på så sätt att föreningen Granskaren köpte upp *Finsk Tidskrift* år 1940, och har sedan dess fungerat som dess utgivare.

För många tidskrifter såg verkligheten likadan ut. Ofta grundades de i slutet av 1800-talet och under stora delar av 1900-talet av små grupper av entusiaster och idealister som såg tidskrifterna som förverkligandet av ett ideal eller som verktyg för att driva en politisk eller värdefråga. Inte sällan fick redaktörerna själva gå in med kapital – så var fallet då *Argus* grundades 1907 och sedan nygrundades 1911 (på grund av slarv med byråkratin) som *Nya Argus*. Vissa tidskrifter, som *Ultra* (1922–1922) och *Quosego* (1928–1928) förblev idealistiska dagsländor, medan andra, som *Nutid/Astra* dog och uppstod i nya skepnader eller bytte utgivare, köptes upp eller fusionerades. Andra bestod.

4.2 1960-talet: selektivt statligt presstöd

Något egentligt presstöd hade Finland inte före 1967. Då infördes ett statligt partistöd i vilket ingick ett särskilt presstöd som partierna skulle dela ut till dem närliggande publikationer. År 1967 uppgick det totala parlamentariska presstödet till motsvarande 36 miljoner euro i dagens pengar. En del av de pengarna betalades ut till politiska opinionstidskrifter. Till exempel *Ny Tid* fick 1981 hela 175 000 mark i presstöd av socialistiska DFFF, motsvarande 100 000 euro idag. År 1971 infördes också ett så kallat transportstöd som delades ut av staten. Stödet var i första hand ämnat att stöda olönsamma dagstidningar, men även vissa veckotidningar och tidskrifter kunde erhålla transportstöd. Bland annat veckotidningen *Ny Tid* samt SFP-anknunda *Astra* (då månadstidskrift), *Medborgarbladet* och *Svensk Framtid* (utkom båda med 20 nummer/år) fick år 1981 transportstöd. Så gott som alla finlandssvenska dagstidningar erhöll stödet.

1960- och 70-talen innebar en boom för kulturtidskrifter. Många nya tidskrifter grundades, men i och med den sjunkande lönsamheten, den ökade konkurrensen och den allmänna kommersialiseringen av kulturlivet blev framför allt de självständiga kulturtidskrifterna allt mer ekonomiskt pressade.

Ur Tuusjärvis bok kan man plocka information om den av **Claes Andersson** drivna tidskriften *FBT* (1965–1968). Andersson meddelade i samband med att tidskriften lades ned att *FBT* år 1967 haft endast 160 prenumeranter, samt att intäkterna till 35 procent kom från prenumerationsavgifter och till 40 procent från annonser. Förutom layoutaren fick ingen av redaktörerna lön, och den största utgiften var tryckkostnaderna.

4.3 1970-talet: statligt kulturtidskriftsstöd

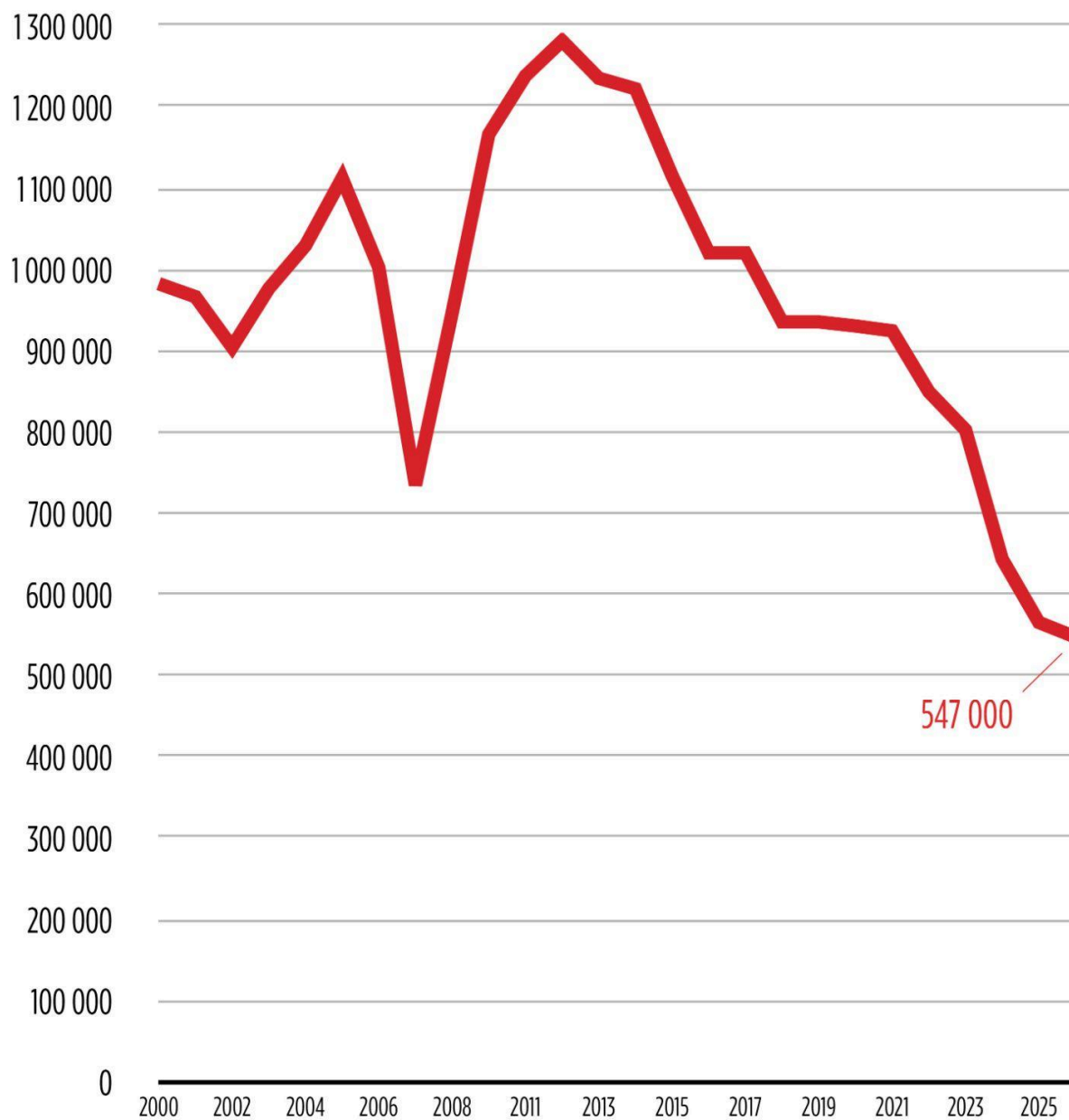
På 1960- och 70-talen fördes en livlig politisk och kulturell debatt om den offentliga sektorns roll som garant mot den kommersiella kulturen – influerad av tidens starka vänstervindar. Flertalet kommittéer tillsattes för att arbeta ut förslag för en ny kulturpolitik med en strävan att demokratisera kulturen och göra den tillgänglig för alla. En av dessa var opinionstidskriftskommittén, som 1973 publicerade ett betänkande som förespråkade statligt stöd till opinionstidskrifterna. Till dem räknades också också kultur- och vetenskapstidskrifter. Stödet delades första gången ut 1979.

Under många år delades två separata stöd ut – ett för opinionstidskrifter och ett för religiösa tidskrifter. 1979 reserverades en miljon mark – motsvarande 675 000 euro idag – för kulturtidskrifter, men endast kring hälften av stödet delades ut. Sällningen var hård: 113 tidskrifter sökte stödet, men endast 18 beviljades det. 1981 utbetalades hela den budgeterade summan på 1,2 miljoner mark, eller kring 650 000 euro i dag. 40 tidskrifter fick stöd, det vill säga ungefär hälften av alla sökande.

Kulturtidskriftsstödet: Upp i miljonbelopp

I den här artikeln granskar vi specifikt det stöd som betalats ut direkt till tidskrifterna – vi lämnar bort de spridningsstöd och biblioteksstöd som ibland har räknats in i kulturtidskriftsstödets totalsumma. Stödet till tidskrifterna låg på ungefär samma nivå, justerat för inflation, under 80-talet, det vill säga på mellan 600 000 och 700 000 euro i dagens pengar. *Suomen lehdistön historia* poängterar att stödet var speciellt viktigt för de mindre tidskrifterna: år 1989 täckte stödet till exempel 43 procent av *Kulttuurivihkots* utgifter och 42 procent av *Nya Argus* dito. År 1994 slogs stödet för kulturtidskrifter och religiösa tidskrifter ihop, och i och med det ökade både den totala stödsumman och antalet tidskrifter som fick stöd. Högst var stödet under Katainen-regeringen, då Vänsterförbundets **Paavo Arhinmäki** var kulturminister. Under den tiden fluktuerade stödet mellan 1,1 och 1,3 miljoner euro i dagens värde. Därefter sjönk stödet successivt, dels på grund av rent nominella sänkningar, och dels på grund av att det inte justerades för inflation. Brant nedförsbacke blev det med den nu sittande Orporegeringens massiva nedskärningar i kulturen. Sedan 2023 har kulturtidskriftsstödet sjunkit från 785 000 euro till 547 000 euro. Sedan 2012 har alltså kulturtidskriftsstödet sjunkit i värde från närmare 1,3 miljoner euro till 547 000 euro, eller med nästan 60 procent (se graf på nästa sida).

Kulturtidskriftsstödets värdeförändring 2000-2026

— Värde € 2025

Summorna är justerade enligt 2025 års inflation och avrundade till närmaste tusental. Summorna före 2002 är omräknade från mark till euro.

Källor: Centret för konstfrämjande, Undervisnings- och kulturministeriet

4.4. Kulturtidskriftsstödet i förändring

Samtidigt har kulturtidskriftsstödets natur genomgått en full cirkel. 1979 fick bara 18 tidskrifter stöd. Med tiden blev kriterierna mindre stränga och de minsta utbetalade stödsummorna blev lägre, så att så många tidskrifter som möjligt skulle kunna ta del av stödet. 2012 var rekordår, då 148 tidskrifter fick pengar av Undervisnings- och kulturministeriet. Från att under 80-talet ha agerat portvakt, verkade ministeriet nu snarast ha antagit rollen som inkastare. De minsta stöden som betalades ut var i ett skede så låga som 500 euro, och de vanligaste stödsummorna låg på 2000–3000 euro.

Samtidigt ser man också att begreppet kultur- och opinionstidskrift under 00-talet och 10-talets första hälft kunde tolkas väldigt löst. Till exempel flertalet medlemsblad med fokus på mental hälsa fick stöd, liksom Finlands Helsingforskommittés tidskrift *Ihmisoikeusraportti*, Finlands flyktinghjälps tidskrift *Pakolainen*, samt Föreningen för naturenlig fostrans medlemstidning *Luonnonlapsi*. Samtidigt stöddes också flertalet små, marginella kulturtidskrifter av zine-karaktär, som *Ruudinsavu*, med fokus på westerns, och finlandssvenska fantasy- och sci-fi-tidskriften *Enhörningen*. Även många tidskrifter knutna till olika vänskapsföreningar och språkontressen fick stöd.

2020-talet: mycket åt få

Denna "lite åt alla"-princip började långsamt förändras. Den lägsta summan man kunde ansöka om steg gradvis från 500 till 10 000 euro. Samtidigt började antalet tidskrifter som fick stöd sjunka, och 2020 var siffran nere i 49 stycken. De religiösa tidskrifterna föll en efter en bort. Bland de finlandssvenska kristliga tidskrifter som tidigare har stötts fanns *En väg*, *Korsets Budskap/Livet*, *Kummin*, *Mission*, *Missionsstandardet* och *Sändebudet*.

Likaså tidskrifter som hade kopplingar till universitet och högskolor rensades bort, liksom sådana som gavs ut av större organisationer vars huvudsakliga uppgift inte var att ge ut tidskrifter. Renodlade medlemsblad fick också stryka på foten. Den bakomliggande tanken, enligt Taike, var att större aktörer som i princip skulle ha råd att finansiera sina egna tidskrifter utan externt stöd inte skulle äta upp stödet för mer ideella aktörer, samt att tidskrifterna som stöddes skulle rikta sig till allmänheten och inte endast till en förenings eller samfunds medlemmar. *Finlands Natur och Skärgård* hörde till offren för denna linjedragning.

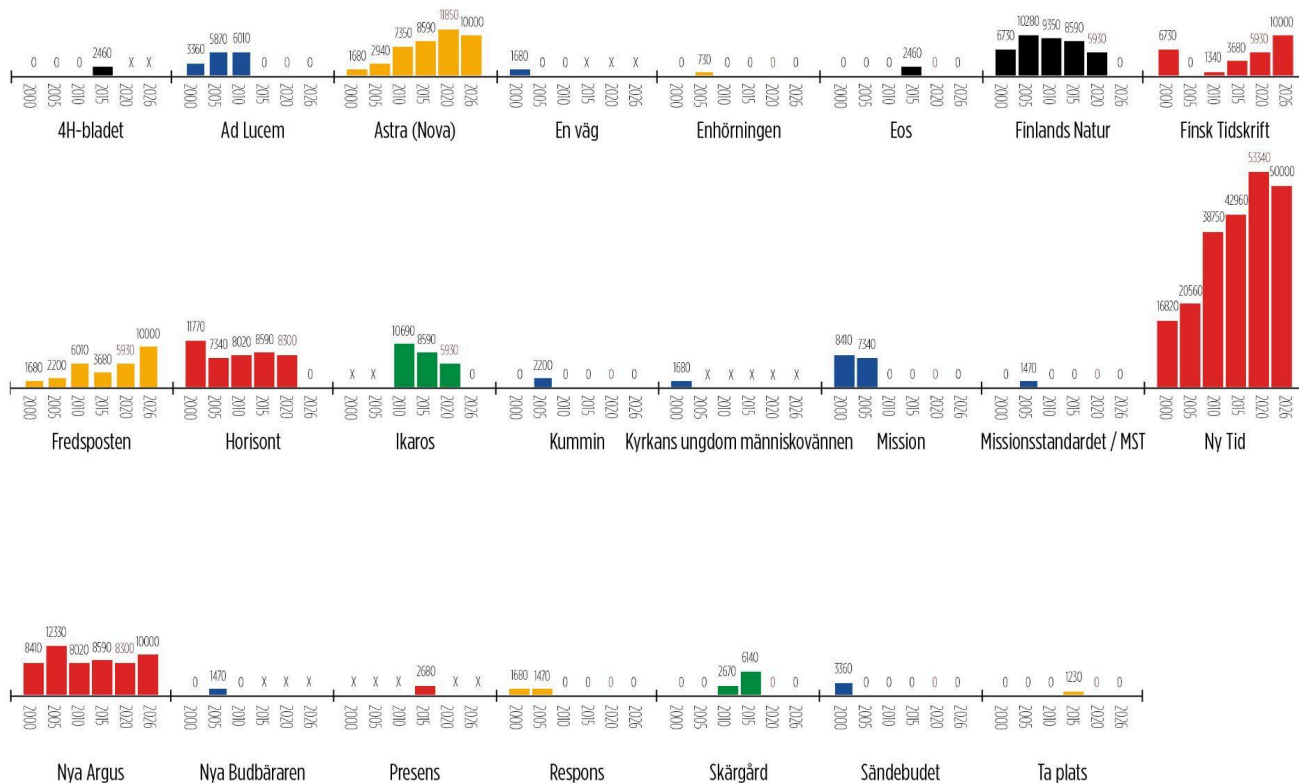
2025 höjdes minimistödet till 10 000 euro, och de stödda tidskrifternas antal sjönk till 20. I detta skede föll många renodlade opinionstidskrifter bort – alltså sådana som mest behandlade samhälls- och politiska frågor. Till dessa hörde *Antimilitaristi*, *Maailma.net*, *Tiedonantaja* och *The Ulkopolitist*. Höjningen av minimisumman som gick att söka om ledde naturligtvis också att många av de mindre tidskrifterna föll bort – bland dem fanns merparten av de finlandssvenska skrifterna: *Ad Lucem*, *Finsk Tidskrift*, *Horisont* och *Skärgård* förlorade successivt sina stöd, och 2025 blev också *Astra*, *Ikaros* och *Nya Argus* lämnade utanför. 2025 fick av de svenskspråkiga tidskrifterna endast *Ny Tid* (55 000 euro) och *Fredsposten* (10 000 euro) pengar av Taike.

De finlandssvenska tidskrifterna fick viss återupprättelse år 2026 då *Astra*, *Finsk Tidskrift* och *Nya Argus* återvände till stödmottagarnas krets.

Under 2020-talet har Taike, sedermera Konst- och kulturmyndigheten Kuvi, som den nygrundade myndigheten heter, också lagt större vikt vid tidskrifternas ekonomi och arbetsförållanden. Idag krävs bland annat att de stödda tidskrifterna ska ha en stabil ekonomi och Kuvi värdesätter också att medarbetarna betalas skäliga arvoden. Samtidigt måste man konstatera att Kuvi 2026 har gjort undantag från sina strikta riktlinjer då de gäller de små finlandssvenska tidskrifterna – som inte alla nödvändigtvis uppfyller kriterierna. Här är det tydligt att Kuvi, lyckligtvis får man väl säga, i år har valt att bidra till att trygga ett levande kulturtidskriftsfält på svenska.

Statligt kulturtidskriftsstöd till finlandssvenska tidskrifter 2000–2026

Justerat för inflation

● Kulturtidskrift ● Religiös tidskrift ● Opinionstidskrift ● Vetenskapstidskrift ● Övrig tidskrift
 0 = tidskriften gavs ut, men fick inget stöd | X = tidskriften gavs inte ut

Siffrorna för 2000 är omräknade från mark till euro och avrundade till närmaste tiotal. Värdena är justerade för inflation. Diagrammet gör nedslag i utdelningen vart femte år under 2000-talet och beskriver inte totalsummorna som betalats ut under de senaste 26 åren. Därför finns en handfull tidskrifter som har fått stöd mellan 2000 och 2026 inte med (de har fått stöd sådana år som inte beaktas här). Läscentrums tidskrifter finns inte med, eftersom det inte gått att avgöra om de vissa år blivit helt utan eller om deras stöd bakats in i organisationens övriga statsstöd.

Källor: Centret för konstfrämjande, Undervisnings- och kulturministeriet.

Rädda det som räddas kan

Kulturtidskriftsstödet har under de gångna 55 åren alltså genomgått stora förändringar. Från starten år 1979 fram till 2010-talet fördubblades den utbetalade stödsummans värde, och antalet tidskrifter som fick ta del av stödet nästan tiofaldigades med åren. Att den totala stödsumman under de senaste tio åren sjunkit drastiskt måste ses i ljuset av de allmänna nedskärningarna i den statliga kulturfinansieringen. Samtidigt har levnadsvillkoren för tidskrifterna hårdnat avsevärt. Till och med de största tidskrifterna kämpar för överlevnaden då prenumeranterna minskar, produktions- och postningskostnaderna ökar och annonsintäkterna sinar. Följaktligen verkar Taike och Kuvi ha gett sig in för att rädda det som räddas kan. Den nuvarande praxisen för kulturtidskriftsstödet stöder fortlevnaden för tidskriftsflaggskeppen och strävar således till att garantera att åtminstone de stora tidskrifterna ska vara livskraftiga. Tyvärr sker det på bekostnad av mångfalden, då de mindre tidskrifterna lämnas utanför. Om totalsumman för kulturtidskriftsstödet inte höjs är det sannolikt att den nuvarande utvecklingen fortgår, vilket kan vara förödande för det finlandssvenska kulturtidskriftsfältet på lång sikt.

4.5 Finlandssvenska tidskrifter

De finlandssvenska tidskrifterna har en lång och stolt historia. *Finsk Tidskrift*, grundad 1876, är Finlands äldsta fortfarande utgivna kulturtidskrift, och *Ad Lucem*, *Astra* och *Nya Argus* är alla grundade i början av 1900-talet.

Bland kulturtidskrifterna har det funnits handfull seglivade veteraner och en uppsjö kortlivade dagsländor. Av de idag verksamma tidskrifterna är nästan alla grundade före 1960. Förutom de ovan nämnda finns *Ny Tid* (grundad 1944 som dagstidning), *Fredsposten* (1945) och *Horisont* (1954). Av dem som grundats senare är det endast två som blivit långlivade: *Kontur* och *Ikaros*. Nämnas bör även åländska *PQR* (1979–2015). *Kontur* grundades 1992 av bokförlaget Söderströms, som ändå nästan genast övergav projektet, och litteraturtidskriften levde vidare som bilaga till *Ny Tid* mellan 1994 och 2015. Sedan dess har den fungerat som ett slags laboratorium för unga skribenter och utkommit i olika skepnader och format. Folkets Bildningsförbunds tidskrift om vetenskap och filosofi, *Ikaros*, grundades 2004 som en *Ny Tid*-bilaga, men har sedermera lösgjort sig och utkommer idag som en självständig tidskrift.

Dagsländorna

De modernistiska litteraturtidskrifterna *Ultra* och *Quosego* brann kort men ljusstarkt på 1920-talet, och på 1970-talet uppstod de punkiga DIY-tidskrifterna *Fågel Fenix* och *Otid*. Den första existerade i två år, den andra i fem. Många av de inblandade fortsatte sedermera skriva i det vänsterlutande, feministiska förlaget Boklagets magasin *BLÅ* (1983-1990) för vilket bland annat **Tomas Mikael Bäck** och **Monika Fagerholm** fungerade som redaktörer. Ytterligare en tidskrift värd att nämna är *KLO* (1985–1987), som var något av en generationstidskrift för generationen efter Fågel Fenix. Bl.a. ovan nämnda Fagerholm, **Merja-Riitta Stenroos**, **Henrika Ringbom** och **Kjell Westö** hörde till redaktionen. Störst avtryck av de efter 50-talet grundade, kortlivade tidskrifterna gjorde antagligen *Folkjournalen* (1980–1986), en vänstertidskrift med säte i Åbo med fokus på kultur och samhälle, som under sina glansdagar hade en imponerande upplaga på 1500.

Hemdatorens slutliga genombrott på 2000-talet sänkte tröskeln för tidskriftsskapande, och under de senaste 25 åren har många nya alster sett dagens ljus. *Magasin Brun* (2003–2007), gjord av en grupp med koppling till Åbo Akademi, fick en hel del uppmärksamhet då det begav sig. Magasinet framställde sig – liksom så många andra små tidskrifter – som ett alternativ till den upplevt igengrodda finlandssvenska kulturen, även om den politiska aspekten inte var så framträdande i *Magasin Brun* som hos tidigare själsfränder. Bland bakgrundskrafterna fanns senare journalistprofiler som **Dan Lolax** och **Jean Lindén**.

Den mest seglivade, och mest experimentella, av de på 2000-talet grundade skrifterna var *Presens*, aktiv 2010–2018. *Presens* uppstod kring en grupp litteraturstuderande i Helsingfors och utforskade gränserna för vad en tidskrift kunde vara – till exempel utgavs ett nummer av tidskriften som en punkkonsert. En av eldsjälarna bakom *Presens* var **Hilda Forss**, som år 2022 var en av medgrundarna till *Kontradiktion*, tidskriften för digital poesi.

Nämnas kan också kortlivade affärer som *Pajazzo*, *Pliir*, *Plump*, *Poster Stories* och *Traum Noir*.

4.6 De finlandssvenska fonderna

Det finlandssvenska tidskriftsfältet har varit både vitalt och mångsidigt. Utmaningarna som kommer med en liten målgrupp har uppvägts av livlig kulturdebatt, täta nätverk och inte minst av det faktum att de finlandssvenska fonderna och stiftelserna beredvilligt ställt upp och stöttat såväl stora som små publikationer.

De två största finansörerna vid sidan av staten – och i vissa fall de politiska partierna – har på finlandssvenskt håll varit Konstsamfundet (idag Amos Andersons fond) och Svenska Kulturfonden. Exakt när fonderna systematiskt började stöda kulturtidskrifter har det visat sig vara svårt att hitta information om – det skulle antagligen krävas ett *riktigt* forskningsprojekt för att utreda det. *Ny Tid* har tagit del av de årsböcker som finns tillgängliga på de båda fondernas kontor, och utgående från dem står det klart att Kulturfonden i varje fall stött kulturtidskrifter sedan 1979. Det året fick *Astra* 19 000 mark, *Horisont* 15 000 mark, och *Finsk Tidskrift* och *Nya Argus* 10 000 var. *Fredsposten* fick 3000 mark. Med undantag av uppstickare som *Folkjournalen*, *BLÅ* och kortlivade *ai-ai*, var det också dessa tidskrifter som dominerade Kulturfondens utdelning på 80-talet.

Konstsamfundets årsberättelser från 80-talet visar att tidskrifterna fått stöd åtminstone sedan 1988 – då nämns *Finsk Tidskrift* och *Horisont* som mottagare. I årsberättelsen för 1989 skrivs att en "starkare satsning än tidigare har gjorts på olika tidskrifter", men inga stödsummor nämns. Årsberättelsen listar förutom de ovan nämnda också *Nya Argus*, *Astra* och *ai-ai* som stödmottagare.

Konstsamfundets stöd till kulturtidskrifter 1995–2026

Siffrorna för 1995–1999 är omräknade från mark. Siffrorna är inte justerade för inflation.

Tidskrift	Bidragmottagare	1995	1999	2004	2010	2015	2020	2026
Ad Lucem	Kristliga studentförbundet	0	1360	850	1000	0	0	1500
Astra (Nova)	Sv. kvinnoförb. / Astra Nova	7080	12740	7000	10000	9000	10000	15000
Filmvision Finlan	Filmvision Finland rf							2000
Filmjournalen	Finlandssvensk filmstiftelse	0	5420	3000	0	0		
Finlands Natur	Finlands Natur och Miljö	1420	2710	1700	0	0	0	10000
Finsk Tidskrift	Granskaren	2830	5420	4600	6000	3000	12000	4000
Fredsposten	Finlands fredsförbund	4250	1900	900	1000	1000	2000	3000
Horisont	Sv. Österbottens litt. förening	2830	5420	6000	8000	9000	8000	10000
Ikaros	Folkets Bildningsförbund				1000	0	1500	2000
Kontradiktion	Kontradiktion rf							1500
Kontur	Kontur / Tigertext Ab	1420	0	1150	1500	0	0	0
Magasin Brun	Magasin Brun			500				
Mera	Fibul rf						1000	2000
NU!	Gratistidningen NU!			1500				
Ny Tid	Tigertext Ab	2830	4070	7000	12000	10000	10000	19000
Nya Argus	Garantiföreningen för Nya Argus	4250	1360	1200	5500	4000	6000	6500
Pajazzo	Birthe Weijola			1000				
PLIR	Arbetsgruppen Plir (Kivelä/Taivassalo)					1500		
Presens	Presens / Finlands svenska litteraturföreningar				1000	1500		
Skärgård	Centret för livslångt lärande/ÅA			2000	0	0	2000	3000
Totalt		22660	37680	38400	47000	39000	52500	79500

Kulturfonden blir jätte

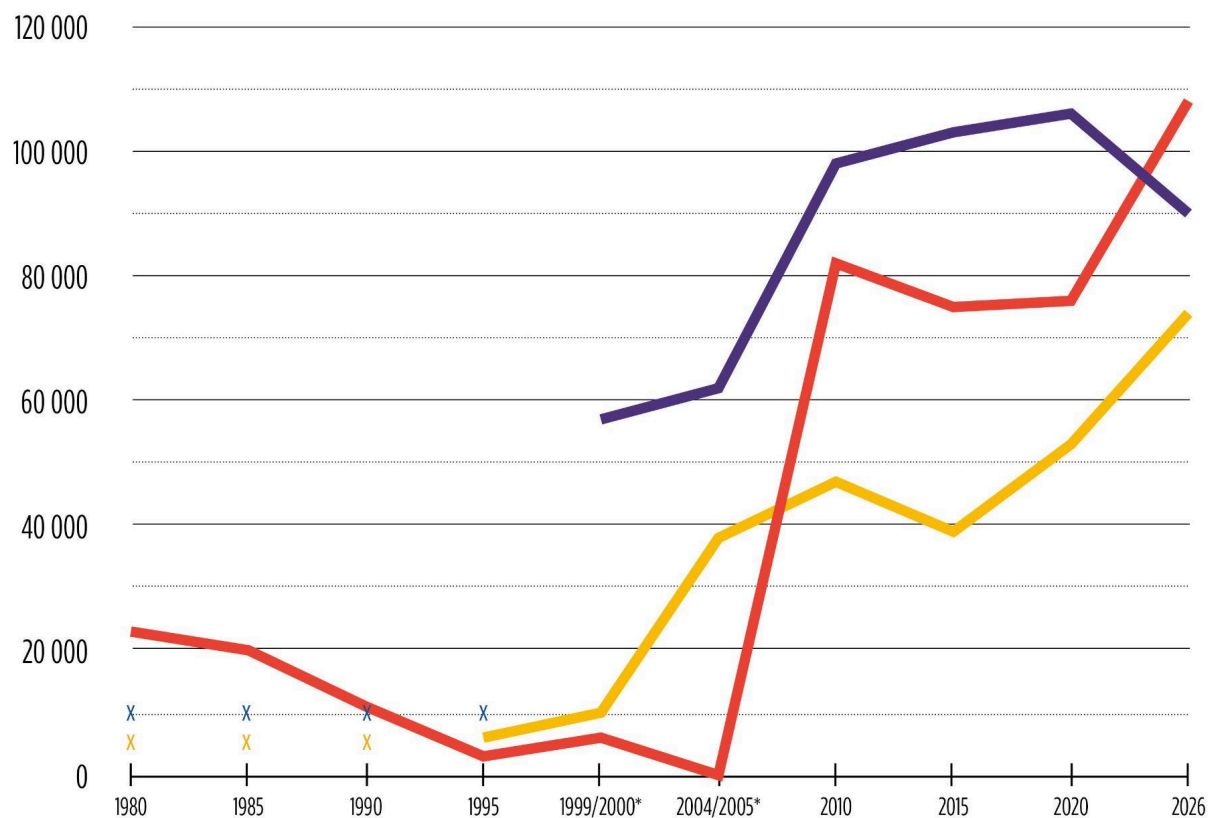
I Amos Andersons fonds/Konstsamfundets handlingar nämns att de båda finlandssvenska fonderna 1989 ingått en överenskommelse om att Konstsamfundet övertar ansvaret för finansieringen av tidskrifter, medan Kulturfonden koncentrerar sig av publikationer av engångsnatur. Den här uppdelningen höll i sig under hela 90-talet och fram till 2008. Det betydde inte att Kulturfonden överhuvudtaget inte stödde tidskrifter: *Ny Tid* fick till exempel betydande summor av Kulturfonden över hela 90-talet för förnyandet av sitt redigeringsystem och för införskaffning av sättmaskin.

Fram till 2000-talet var ändå de finlandssvenska fondernas stöd till kulturtidskrifterna närapå försumbart jämfört med det statliga kulturtidskriftsstödet (se tabell på nästa sida). En vändning skedde dock 2008 då Kulturfonden igen började stöda tidskrifter. Man kan anta den allmänna mediekrisen kring dessa tider föranledde att Kulturfonden såg sig nödgad att gå in och komplettera Konstsamfundets insats. Sedan dess har också Kulturfonden varit en mer betydande finansiär – under 2010-talet betalade Kulturfonden som regel dubbelt högre stöd till kulturtidskrifterna än Konstsamfundet.

Fram tills mitten av 2020-talet har trots allt staten varit den överlägset största enskilda finansiären av finlandssvenska kulturtidskrifter. 2025, då staten lämnade merparten av de finlandssvenska tidskrifterna i sticket, gick Kulturfonden om som den största finansiären. År 2025 och 2026 gjorde både Kulturfonden och Konstsamfundet dessutom rejäla höjningar av stödet till kulturtidskrifterna, och står i år tillsammans för nästan dubbelt så mycket kulturtidskriftsstöd som Myndigheten för konst och kultur, Kuvi. Statliga Kuvi delade i år ut 90 000 euro till de svenskspråkiga tidskrifterna, medan fonderna stödde de traditionella kulturtidskrifterna med 182 000 euro (se graf nedan).

De tre största finansiärerna

Värdeförändringen för de sammanlagda stöden till de finlandssvenska allmänna kulturtidskrifterna av de tre största bidragsgivarna, justerat för inflation.

X = Uppgifter saknas

Uppgifter om Konstsamfundets stöd saknas för 2000 och 2005, så vi har använt uppgifterna för 1999 och 2005 och kombinerat med 2000 och 2005 års uppgifter för Kulturfonden och Undervisningsministeriet. Det blir inte exakt, men ger åtminstone en fingervisning.

Källor: Undervisnings- och kulturministeriet, Centret för konsfrämjande, Amos Andersons fond, Svenska kulturfonden

RÖD: Kulturfonden. GUL: Amos Andersons fond. BLÅ: Statsstöd

4.7. Ökat behov av stöd

Förutom katastrofåret 2025 har ändå det statliga stödet till de finlandssvenska kulturtidskrifterna inte minskat speciellt dramatiskt. Räknar man stödet till de allmänna kulturtidskrifterna så har det totala statsstödet till de finlandssvenska tidskrifterna tvärtom nästan fördubblats mellan 2000 och 2010, justerat för inflation. En minskning på kring 10 procent kan skönjas sedan 2020, men det är inte så att fonderna tvingats stiga in och lappa tiotusentals euro i bortfall, utan snarare är problemet att statsstödet inte har ökat i takt med behovet, och att övriga intäktskällor har sinat. Siffrorna skvallrar om en verklighet i vilken kulturtidskrifterna tvingas förlita sig allt mer på de privata fonderna. Jämför det med situationen på 60-talet, då Claes Anderssons lilla FBT med 160 prenumeranter fick in 40 procent av sina intäkter på annonsförsäljning. Ny Tid med en tio gånger större upplaga täcker idag åtta procent av sina utgifter med annonsintäkter.

Kring 2000 var det sammanräknade stödet från staten, Konstsamfundet och Kulturfonden till de allmänna finlandssvenska kulturtidskrifterna kring 80 000 euro i dagens pengar, justerat för inflation. I år var summan över 270 000 euro.

De svenskspråkiga tidskrifternas behov av extern finansiering har alltså ökat med över 300 procent under de senaste 25 åren. Det skvallrar om en verklighet där publikationerna är allt mer sårbara för dels den allmänna offentliga kulturfinansieringens utveckling (man har ju i olika repriser hotat med att halvera eller helt slopa kulturtidskriftsstödet under 2000-talet) och dels för fondernas prioriteringar. På finlandssvenskt håll är situationen bättre än på det finskspråkiga, just tack vare fondstödet.

Kulturfondens stöd till kulturtidskrifter 1980–2026

Stödsummorna 1980–2000 är omräknade från mark och avrundade till närmaste tiotal.

Tidskrift	Bidragmottagare	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2010	2015	2020	2026
Ad Lucem	Finlands kristliga studentförbund	0	0	0	0	0	0	3000	0	0	3000
BLÅ	Boklaget	Ej aktiv	0								
Form Function	Form Function Finland	0	0	6310							
Fredsposten	Finlands fredsförbund	1810	1610	1260	0	0	0	0	2000	2000	3000
Filmvision Finland	Camilla Roos / Filmvision Finland										9500
Ikaros	Folkets bildningsförbund							4000	3000	2000	5000
Nya Argus	Garantiföreningen för Nya Argus	0	2010	0	0	0	0	5000	6000	6000	6000
Finsk Tidskrift	Granskaren	0	2010	0	0	0	0	8000	5000	2500	5000
Folkjournalen	Kulturföreningen Folkjournalen		2010								
Kontur	Kontur / Tigertext Ab				0	5240	0	0	3000	5000	0
Kontradiktion	Kontradiktion										6000
Madonna	Madonna		1610								
Finlands Natur	Natur- och miljövård	3020	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Horisont	Svenska Österbottens litt. förening	6050	2800	0	0	520	0	5000	6000	6000	8000
Astra (Nova)	Svenska kvinnoförbundet	12090	8030	0	0	0	0	15000	12000	12000	17000
"Tidskrift om rockmusik"	Jansson Henrik - Jansson Tomas			3150							
Ny Tid	Tigertext Ab / Tigern rf	0	0	0	3400	0	0	15000	20000	26000	30000
Le Monde Diplomatique	Le Monde Diplomatique							6000	0		
Skärgård	Centret för livslångt lärande	0	0	0	0	0	0	0	0	2000	15000
Presens	Presens / FSL								4000		
Totalt		22970	20080	10720	3400	5760	0	61000	61000	63500	107500

Listan avser traditionella, "allmänna" kulturtidskrifter och inte renodlade medlemstidningar eller hobbytidskrifter.

Läscentrums olika tidskrifter finns inte med på listan, eftersom föreningens tidskriftsstöd ibland bakats in i det allmänna verksamhetsbidraget och är således svårt att jämföra över olika tidsperioder.

De grå fälten avser år då tidskriften inte varit aktiv.

4.8. Framtiden: marknad eller egenvärde?

Statistiken väcker svåra frågor om hur vi ska förhålla oss till kulturtidskrifterna. Marknadsliberalen ser på det växande behovet av ekonomiskt stöd och den sjunkande egna finansieringen och konstaterar att det nu är dags att ta fram saxen, fusionera och lägga ned. Å andra sidan kan man fråga sig om man borde börja se på tidskrifterna som man ser på annan konst och kultur som finansieras nästan uteslutande med offentligt och privat stöd. Fria teatergrupper kan få fleråriga bidrag som täcker så gott som alla utgifter utan att det förväntas nämnbärdade biljettintäkter i gengäld.

Både staten och fonderna poängterar vikten av förnyelse och arbete för att nå nya läsare. Samtidigt kan man konstatera att väldigt mycket förnyelse inte skett på det finlandssvenska tidskriftsfältet under de senaste tio-femton åren, och med några få undantag lever kulturtidskrifterna en rätt undanskymd tillvaro.

På den ena sidan av myntet har vi de som anser att tidskrifterna ska klara sig själva eller gå under – den här artikeln visar ändå att en sådan verklighet aldrig har existerat. På andra sidan finns de som anser att tidskrifterna har ett egenvärde som fonderna och staten ska trygga.

Det är självklart att finlandssvenska kulturtidskrifter aldrig kan klara sig på marknadsvillkor. Frågan är dock, i ljuset av det allt större finansieringsbehovet, hur alternativet ser ut. Att det statliga kulturtidskriftsstödet borde fördubblas för att ens komma i närheten av att motsvara behovet är uppenbart. Om inte det sker, vilar den finlandssvenska tidskriftsmångfalden helt och hållet i fondernas händer.

Text Janne Wass

Grafik: Otto Donner, Janne Wass

Som källor i denna artikel har använts:

- Jarkko S. Tuusvuori: Kulttuurilehti 1771–2007 (2007)
- Päiviö Tommila (red): Suomen lehdistön historia, del 8: Yleisaikakauslehdet (1991)
- Statistikcentralen: Kulttuuritilasto 1979
- Statistikcentralen: Kulttuuritilasto 1981
- Statistikcentralen: Kulttuuritilasto 1999
- Statistikcentralen: Media in Finland 2002
- Anders G. Lindqvist: De finlandssvenska tidskrifterna (1995)
- Keijo Koivula: Kulturtidskrifternas framtid (2007)
- Listor på beviljade tidskriftsstöd från Centret för konstfrämjande, Undervisnings- och kulturministeriet, Amos Andersons fond och Svenska kulturfonden

5. Några korta fakta om kulturtidskriftsfältet i Finland

- Det totala antalet tidskrifter (alla kategorier) i Finland som registrerades av Statistiska centralen steg mellan 1940 och 1980 från under 1000 till över 2000. Sedan 2010-talet har antalet tidskrifter sjunkit drastiskt. År 2012 utgavs i Finland över 4600 tidskrifter, men 2022 hade siffran sjunkit till cirka 2500. Nya har tillkommit: år 2025 grundades 27 nya tidskrifter, men inte i samma takt.
- År 1990 fanns det i Finland 183 enspråkigt svenska tidskrifter och 241 tvåspråkiga. År 2026 listar nätverket Tidskrift.fi drygt 90 enspråkigt svenska tidskrifter.
- Finlands kultur-, opinions- och vetenskapstidskrifters förbund har år 2026 cirka 140 medlemstidskrifter. För 1974 listade Statistikcentralen 50 vetenskaps- och konsttidskrifter och 73 opinionstidskrifter. Inräknade här är inte medlemstidskrifter, av vilka det 1974 fanns 438 stycken (alla kategorier).
- Tidskriftscentralen, som är en intresseorganisation för finlandssvenska kulturtidskrifter, har 2026 10 medlemstidskrifter. Utöver dessa medlemmar finns en handfull andra finlandssvenska kulturtidskrifter som är aktiva idag. Antalet finlandssvenska allmänna kulturtidskrifter är idag runt ett dussin. De finlandssvenska tidskrifternas sak drivs även inom nätverket Tidskrift.fi, administrerat av Förbundsarenan. Antalet tidskrifter i nätverket är i dagens läge drygt 90.

6. De finlandssvenska kulturtidskrifternas upplagor

Någon heltäckande statistik finns i dagens läge inte över de finlandssvenska kulturtidskrifternas upplagor, än mindre om deras verkliga prenumerationssiffror (vissa tidskrifter trycks i betydligt större upplagor än de har prenumeranter). Ur de spridda omnämningen som kan läsas av det material som Ny Tid haft tillgång till verkar det som om de "traditionella" kulturtidskrifternas upplagor mellan 1975 och 1995 varit förhållandevis stabila kring 1000 exemplar eller något över. Sedan dess har en tydlig nedgång skett.

I dagens läge har de allmänna svenskspråkiga kulturtidskrifterna en upplaga på uppskattningsvis 8250. Detta kan jämföras med att Åbo Underättelsers upplaga år 2023 låg på cirka 4800, och Västra Nylands år 2019 på 6500. Finsk Tidskrift och Fredsposten svarade inte på förfrågan om upplagemängder i tid för denna rapport, så för deras del är siffrorna uppskattningar baserade på tidigare uppgifter.

De finlandssvenska tidskrifternas upplagor

Tidskrift	1975	1981	1995	2007	2026
Ad Lucem			450	600	Webb
Astra			1200	1500	800
Filmjournalen			600		
Finlands Natur			9000		2000
Finsk Tidskrift		1100	900	550	500*
Fredsposten			1200	1000	1000*
Horisont	700	3500	1200		500
Ikaros					250
Kontur*			2400		
Ny Tid		4000	2400	2000	1500
Nya Argus	1000	1200	1200	950	650
Skärgård			1000		1100
Totalt					8750

*Dessa siffror är uppskattningar utgående från tidigare års upplageangivelser.

Kontur genomgår just nu en förnyelse och har ingen pålitlig upplagesiffra.

Antal prenumeranter 2026

Astra	Finlands Natur	Finsk Tidskrift	Fredsposten	Horisont	Ikaros	Ny Tid	Nya Argus	Skärgård	Totalt
230	1550	300*	700*	420	200*	1300	450	820	5970

*Uppskattning

7. Sammanfattning och resonemang kring framtiden för tidskrifterna

Här nedan tar artikelskribenten sig friheten att dela några tankar kring framtiden för kulturtidskrifterna, både de finländska i stort och specifikt de finlandssvenska.

7.1 De finländska kulturtidskrifternas utmaningar

Räknar man ihop medlemmarnas i Kultti ry och Tidskriftscentralen rf kommer man till slutsatsen att det i dagens läge finns åtminstone 150 tidskrifter i Finland som kan kategoriseras som kultur-, opinions- eller vetenskapstidskrifter – 140 finskspråkiga och 10 svenskspråkiga. Siffran är dock med säkerhet högre än så, eftersom Tidskriftscentralen har ett snävare fokus på traditionella kulturtidskrifter, och för att det finns flertalet tidskrifter i kategorin som inte är medlem i någondera av nätverken.

Antalet medlemmar i Kultti har sjunkit stadigt under de senaste 10 åren, i första hand på grund av att många tidskrifter lagts ned. Uppskattningsvis 20 tidskrifter har under denna tid tvingats lägga lapp på luckan eller förändrats till regelrätta webbsidor snarare än tidskrifter.

Kulturtidskrifterna kämpar idag med fem stora utmaningar, många av vilka är sammankopplade.

1. Sjunkande prenumerationssiffror
Som framgår ur upplagetabellen ovan, har många tidskrifters upplagor sjunkit med en tredjedel eller mer under de senaste 30 åren. Större tidskrifter har som regel drabbats hårdare av upplagefallet.
2. Ökade postningskostnader
Under de gångna fem åren har distributionskostnaderna för tidskrifter ökat med cirka 10 procent årligen. Detta drabbar i första hand organisationstidskrifter med stora upplagor och små tidskrifter med begränsade resurser och låga prenumerationssiffror.
3. Förlust av statligt kulturtidskriftsstöd
Som denna rapport visar, har antalet tidskrifter som mottar statligt kulturtidskriftsstöd sjunkit från närmare 150 till kring 20 under de senaste 15 åren. För de finlandssvenska tidskrifternas del kompenseras detta till viss del av de finlandssvenska fondernas utdelning, men för de finskspråkiga tidskrifterna är verkligheten kärvare.
4. Konkurrenten från webben
I internationell jämförelse (från Reuters Institute) uppger 44 procent av unga i ålder att sociala medier är deras huvudsakliga källa för nyheter. För Finlands del är siffran något lägre: 25–35 procent. Detta skifte från traditionella till sociala medier är en utmaning också för tidskrifter, vars prenumerationssiffror visserligen har visat sig vara mer robusta än dagstidningarnas dito, men som å andra sidan har mindre resurser att konkurrera med bruset i flödet. Tidskrifter som övergått till utgivning endast på webben eller som startats som webbtidskrifter har generellt haft svårigheter med att ta betalt för sitt innehåll och även i övrigt opererat med relativt små resurser.

5. Den allmänna samhällsutvecklingen

Tidskrifter i allmänhet och kulturtidskrifter i synnerhet har drabbats av de nedskärningar i den statliga kulturfinansieringen som genomförts under de senaste åren. Av flertalet samhällsdebattörer har också en allmän "kulturfiendlighet" identifierats, som enligt vissa bidragit till en växande likgiltighet eller till och med antagonism gentemot "traditionell" kultur. Även den växande ekonomiska ojämlikheten, det stigande antalet fattiga i Finland, samt den minskade tilliten till framtiden har av många tidskrifter identifierats som orsaker till minskade prenumerationssiffror: då det är ekonomiskt kärvt, väljer många bort "den lilla lyxen", inklusive tidskrifterna.

7.2 De finlandssvenska tidskrifternas situation

Som konstaterats, har de finlandssvenska kulturtidskrifternas upplagor och prenumerantantal stadigt sjunkit, och tidskrifterna har i ett längre perspektiv blivit allt mer marginaliserade röster i det offentliga samtalet. En kritisk åskådare kunde argumentera för att kulturtidskrifterna i övervägande grad läses av en liten klick akademiker och kulturarbetare. Å andra sidan visar upplagesiffror från forna tider att kulturtidskriftsläsning aldrig varit en de breda folklagens nöje. Ens under "goda tider" har de traditionella finlandssvenska kulturtidskrifternas upplagor sällan nått över 2000 exemplar, snarare verkar de ha fluktuerat mellan 500 och 1200 under större delar av deras existens. En förhållandevis låg upplaga är alltså i historiskt perspektiv inte någon mätare på en tidskrifts betydelse. De modernistiska Ultra och Quosego som gavs ut på 1920-talet omtalas fortfarande med vördnad, men hade knappast en upplaga på mer än några hundratal.

Detta till trots är det tydligt utgående från denna rapport att den ekonomiska verkligheten för de finlandssvenska kulturtidskrifterna blir allt svårare. Egna intäkter i fråga om prenumerationer, annonser och övrig försäljning sjunker medan det statliga stödet sinar och produktions- och postningskostnaderna ökar. Ett antal tidskrifter lever i dag så gott som uteslutande på bidrag från de finlandssvenska fonderna.

7.3 Synvinklar på tidskrifternas ställning och förutsättningar

Som jag skriver i artikeln ovan avgörs de finlandssvenska kulturtidskrifternas framtid till stor del av vilken syn de finlandssvenska fonderna – och i en bredare bemärkelse den finlandssvenska allmänheten – har till tidskrifterna.

En marknadsfundamentalistisk inställning accepterar knappast att tidskrifter med några hundra prenumeranter upprätthålls nästan uteslutande med fondmedel. Ett strikt marknadstänk omöjliggör å andra sidan nästan all finlandssvensk kultur. Det är nu bara så att ska det göras kultur professionellt för en minoritet på 250 000 personer så måste kulturen stödjas med offentliga och privata medel.

En annan ytterlighetsposition är att de existerande kulturtidskrifternas fortlevnad måste garanteras av stat och fonder helt enkelt på grund av deras historiska värde. Det vill säga: eftersom tidskrifterna är anrika, måste de alltid finnas.

Det finns väl knappast många som företräder någotdera av de ovanstående synsätten fullt ut, men variationer på desamma hörs då och då i det offentliga samtalet.

7.4 Alternativ för framtiden

Utmaningarna för de finlandssvenska tidskrifterna är inte alla de samma. Tidskrifter som Finsk Tidskrift och Skärgård görs till stora delar av personer som kan använda sin arbetstid vid Åbo Akademi för att skapa tidskrift, och har således förhållandevis små personalutgifter. Andra tidskrifter, som Ny Tid, Finlands Natur och Fredsposten får en ansevärd del av sina intäkter från prenumerations- och medlemsavgifter och har alltså andra ekonomiska ben att stå på än fondfinansiering. Däremot gör de gällande villkoren för statligt kulturtidskriftsstöd att organisationsanslutna tidskrifter som Finlands Natur och Skärgård lätt blir utan offentlig finansiering.

Att dra alla kulturtidskrifter över en kam låter sig inte göras: en månadstidskrift som Ny Tid med två heltids- två deltidanställda och en upplaga på 1500 kan svårligen jämföras med Ikaros, som utkommer med fyra nummer per år, knappt kan betala arvoden till sina frilansare och har en upplaga på 250. Där de finlandssvenska fonderna står för kring 40 procent av Ny Tids ekonomi, står de för 100 procent av Filmvision Finlands.

De finlandssvenska fonderna har hittills beredvilligt ställt upp för att garantera merparten av de finlandssvenska tidskrifternas fortlevnad. Det är ändå inte långsökt att tänka sig att då fonderna under de senaste åren avsevärt höjt de summor som de utbetalar till tidskrifterna, börjar de också önska större egen aktivitet av tidskrifterna för att få stopp på prenumerantbortfallet, minska produktionskostnaderna och hitta ny publik.

Utmaningen, speciellt för de minsta tidskrifterna, är hur man ska hitta tid och personalresurser för att syssla med outreach och utvecklingsarbete då man redan nått och jämnt klarar av att göra tidskrift med de medel som står till förfogande. Nedan listar jag några tankar om framtidsscenarier. De är inte sammanställda i någon speciell ordning i fråga om realism eller önskvärdhet.

1. Status quo bibehålls

Fonderna fortsätter stöda tidskrifterna i den grad det finns behov, och tidskrifterna fortsätter att i huvudsak koncentrera sig på att ge ut tidskrifterna i den form de idag utkommer, med förnyelser då sådana kan företas som en naturlig del av tidskriftens utveckling. Om upplagenedgången fortsätter måste tidskrifterna själva naturligtvis ta ställning till när det längre är ändamålsenligt att upprätthålla publikationen. Faran med detta alternativ är att det leder till ett långsamt förtvinande av tidskriftsfältet. Å andra sidan är utvecklingen inte nödvändigtvis linjär, och det är möjligt att tidskriftsfältet helt organiskt kan uppleva ett uppsving med tiden – och då belönas såväl tidskrifterna som fonderna för sin (i positiv bemärkelse) tröghet.

2. Fonderna driver utvecklingen

Ett alternativ som mer sällan diskuteras är att fonderna dramatiskt skulle öka finansieringen till tidskrifterna, och således ge tidskrifterna extra resurser till förnyelsearbete och outreach. Jag tänker mig här en fördubbling eller till och med tredubbling av bidragen, framför allt till de mindre tidskrifterna. Detta skulle signalera att tidskrifterna värdesätter det arbete som görs av tidskrifterna och vill driva utvecklingen av publikationerna för att höja deras relevans i och kompatibilitet med den rådande medieverkligheten. En ansevärd del av bidragen kunde öronmärkas för utvecklingsarbete.

Detta alternativ skulle dock kräva att bidragshöjningen skulle vara så betydande att tidskrifterna kunde tillsätta en åtminstone deltids- eller projektavlönad resurs för att arbeta med utveckling. Nackdelen med detta alternativ är att det kunde leda till att det ger fonderna ytterligare utökad makt att bestämma om tidskrifternas liv eller död – vilket potentiellt kan nagga tidskrifternas oberoende i kanterna. Om det utformas dåligt finns det också risk för att det ger tidskrifterna en ursäkt att vila på lagrarna, snarare än utvecklas.

3. Tidskrifterna sätter själva i en extra växel

Enligt det här alternativet skulle tidskrifterna själva sätta mer resurser och energi på att nå ut till en bredare publik, förnya publikationerna och bredda finansieringsbasen. Om detta inte ska ske på bekostnad av det normala tidskriftsarbetet förutsätter det ändå en ansevärd del arbete antingen av de organisationer och föreningar som ger ut tidskrifterna eller oavlönat frivilligarbete av utgivare och/eller redaktörer. Det sistnämnda är knappast önskvärt ur ett arbetsrättsligt perspektiv, men en aktiv förening eller stödgrupp kan anse att tidskriftens överlevnad är viktig nog att sätta en ansevärd mängd talkoarbete på. Ökad aktivitet och prov på motivation och livskraft kan också resultera i höjda fond- och statliga bidrag. Nackdelen med detta alternativ är att det kräver mer av redan hårt pressade tidskrifter, utan några garantier för utdelning.

4. Staten driver utvecklingen

Ett alternativ som de flesta inblandade antagligen skulle välkomna skulle vara att staten skulle fördubbla, tredubbla eller varför inte femdubbla kulturtidskriftsstödet och avsevärt utöka antalet tidskrifter som får det. Denna utveckling är dock svår att påverka på annat sätt än genom politisk aktivism, genom att rösta på kulturvänliga partier i riksdagsval, samt i viss mån genom lobbingsarbete. Organisationer finns genom vilka lobbyarbete redan i dagens läge utförs, i första hand Förbundsarenans tidskriftsombud och Kultti. Här kunde till exempel också de finlandssvenska kulturtidskrifternas intresseorganisation Tidskriftscentralen ta en mer synlig roll i debatten. Att lämna utvecklingen i händerna på staten är ändå en rätt våghalsig strategi.

5. Samarbete

Samarbete och gemensamma lösningar har ofta framförts som lösningar på tidskrifternas trångmål. Sådana har också utretts och testats i olika repriser. Visst samarbete existerar redan genom ovan nämnda organisationer. Det har ändå visat sig vara svårt att finna meningsfulla gemensamma lösningar som å ena sidan på ett märkbart sätt skulle tjäna tidskrifternas ekonomi men å andra sidan inte leda till likriktning och förlust av tidskrifternas särart. Utökat samarbete kan spela en roll i utvecklingen av tidskriftsfältet, men det är tvivelaktigt om det är den vises sten som löser publikationernas trångmål.

6. Fusioner och nedläggningar

Det framförs då och då som en lösning på tidskrifternas problem att helt enkelt minska på antalet aktörer som tävlar om både resurser och prenumeranter. Till exempel en halvering av kulturtidskrifternas antal kunde stärka de publikationer som blir kvar. Det finns dock i detta skede inga utredningar som visar att kulturtidskrifterna åter på varandra eller att till

exempel Horisonts prenumeranter skulle börja prenumerera på Ikaros om den ena lades ned. Tvärtom pekar åtminstone anekdotiska bevis på att de som läser en kulturtidskrift ofta läser flera. Att en tidskrift läggs ner är heller ingen garanti för att fondstödet till övriga stiger, eftersom fonderna inte har någon på förhand öronmärkta pengar för kulturtidskrifter, och höjer och sänker inte bidragen utgående från antalet ansökningar. I värsta fall kunde en fusioneringsstrategi leda till att mångfalden på och arbetsmöjligheterna inom kulturtidskriftsfältet skulle minska, att prenumerantantalen ytterligare skulle minska och att hela fältet skulle utarmas snarare än stärkas. Tanken är inte omöjlig, och historien visar att fusioneringar och samarbeten kan ha positiva effekter om de sker organiskt – Finsk Tidskrifts sammanslagning med Granskaren 1940 eller att Kontur överlevde som Ny Tid-bilaga efter att den dumpats av Söderströms är exempel på detta. Som övergripande strategi kräver fusionstanken ändå försiktighet och vidare utredningar.

7. Samarbetsorganen stärks

Tidskriftsutvecklingen kan också drivas av de olika intresseföreningar och förbund som redan existerar – som Kultti, Förbundsarenan (Tidskrift.fi) samt Tidskriftscentralen. Med en betydande ökning av resurserna kunde dessa organisationer arbeta för synlighet, förnyelser och gemensamma strategiarbeten. För att detta ska få kännbart genomslag för tidskrifternas del krävs dock mer resurser – som då ska komma antingen från statligt håll eller privat. För både svensk- och finskspråkiga fonder kunde vara möjligt att kännbart höja finansieringen till de här aktörerna för ge dem möjlighet att anställa mer personal och sätta mer resurser på både projekt och rent praktiskt stöd till tidskrifterna. Frågan är dock om effekten blir bättre av att ge pengarna till organisationerna eller direkt till tidskrifterna.

Som konklusion kan konstatera att oberoende av vilka av ovanstående alternativ man än ser som bäst, hänger mycket på i vilken grad de privata finansiärerna är redo att stöda tidskrifterna, vilka kriterier de sätter för stödet och vad de förväntar sig för resultat från tidskrifternas sida. På samma gång hänger även mycket på tidskrifterna själva – i vilken mån finns det inom de enskilda tidskrifterna en vilja och motivation att gå utanför trygghetszonen, modigt testa på reformer och gå den där extra milen för tidskriftens framtid.

Samtidigt är alltihop avhängigt av vilken vikt och betydelse vi tillskriver kulturtidskriften – som diskussionsforum, tankekedja, journalistisk produkt, historiebärare och krönikör av samtidens idéer, strömningar och fenomen. Att så många kulturtidskrifter segat på i över hundra år trots skraltig ekonomi och fluktuerande upplagor tyder på att de bär på en betydelse som inte nödvändigtvis är direkt uppenbar då man plockar upp ett enskilt nummer. Det vi måste fråga oss idag är om tidskrifterna fortfarande är lika betydelsefulla, och i så fall vad vi – fonder, stat och kommun, tidskriftsutgivare och enskilda mediekonsumenter – är villiga att betala för att garantera tidskrifternas fortlevnad och utveckling, hur vi fördelar resurserna bäst och vem det är som ska stå för dem. Förhoppningsvis kan denna rapport ens någon färdkost för det tankearbetet.

8. Bilagor

- Bilaga 1: Kulturtidskriftsstödets alla mottagare 2000–2026
Se flikar för olika perioder. Filen innehåller också flikar för alla mottagare av spridningsstöd, samt alla svenskspråkiga tidskrifter som mottagit statsstöd.
- Bilaga 2: Kulturfondens stöd till allmänna kulturtidskrifter 1979–2026
Årlig genomgång, se flikar för de olika perioderna.
- Bilaga 3: Amos Andersons fonds/Konstsamfundets stöd till allmänna kulturtidskrifter 1979–2026
Årlig genomgång, se flikar för de olika perioderna.

Bilagorna finns tillgängliga på nytid.fi